

ZESDE HOOFDSTUK.

Nog in Antwerpen. — Een reisje in den omtrek.

Het Plantijn-museum. — Berchem. — Borgerhout. — Diamantslijpen.

's Woensdags wat uitrusten! zoo vermeldde 't reisprogramma; maar onze gastjes kenden geen rust. En 's Woensdagmorgens geleidde de heer Franken de drie jongens naar het *Plantijn-museum*.

Plantijn was een Franschman, die zich in 1549 te Antwerpen vestigde. Hij richtte hier eene drukkerij op, die weldra grooten roem verwierf. Plantijn werd de voornaamste drukker van Europa. Eerst woonde hij in de Kammenstraat, doch verhuisde later naar de Vrijdagmarkt. Zijne woning en werkplaats werden in 1876 door de stad aangekocht en tot openbaar museum ingericht. De bezoeker ziet er een ruim burgershuis en eene drukkerij uit de 16e eeuw, geheel in den ouden toestand gehouden.

Tegen een der muren van de schilderachtige binnenplaats kronkelt zich een wijngaard, reeds in Plantijns tijd geplant en die nog elk jaar heerlijke vruchten geeft.

Onze vrienden bewonderden de fraaie, ouderwetsche meubelen, de familie-portretten en andere schilderijen, de tapijtbehangsels; ze stelden vooral een levendig belang in het materiaal der drukkerij.

„Eeuwen zijn voorbijgegaan, sedert Plantyns prachtige boeken deze persen verlieten”, zei vader. „Maar de drukkerij is ons bewaard gebleven als een welsprekend getuige van den ondernemingsgeest, den kunstzin, de vlijt van den beroemden man, die zijn spreuk „Arbeid en volharding” zoo plichtvol gehoorzaamde”.

* * *

De namiddag werd voor een bezoek aan de voorsteden bestemd. Eerst reden onze vrienden naar *Berchem*. Ze kwamen voorbij de *Warande*, nu een klein maar bekoorlijk park, vroeger echter het galgenveld, waar de misdadigers met den strop gestraft werden. Op de grens van Antwerpen staat eene paal.

„Berchem is eene gemeente van 25.000 inwoners, met talrijke fabrieken, o. a. eene linoleumfabriek, en bierbrouwerijen,” vertelde vader. „Vroeger was het geheel van Antwerpen afgescheiden; toen stonden er langs den Mechelschen steenweg maar weinig huizen.”

Even in de gemeente zagen de toeristen het gedenkteeken van 1830 ter eere van Graaf de Merode, die in 1830 tijdens 't gevecht bij Berchem viel. Op het kerkhof bezichtigden ze ook zijn grafmonument.

Alfred keek belangstellend naar de wallen en de poort, en wat verder naar de vestinggracht.

„Ge weet, dat Antwerpen eene versterkte stad is,” hernam Mijnheer Franken. „Ze is omgeven door hoge wallen en breede grachten. In de wallen zijn fraaie poorten. Rond Antwerpen liggen ook talrijke forten. Deze *omheining* dagteekent van 1865 en verving de oude, de Spaansche vestingen, die daar lagen, waar nu onze schoone leien aangelegd zijn. Antwerpen werd toen vergroot. Maar nu moeten ook deze wallen ver-

dwijnen. De stad zal zich weer uitbreiden, zooals ik u reeds verteld heb.”

Langs de sierlijke statie en de spoor-viaduct keerde de familie Franken naar Antwerpen terug. Vader geleidde de jongens daarna langs een doorgang onder de viaduct, naar Zurenborg, de schoone nieuwe wijk, en verder naar *Borgerhout*.

Deze gemeente telt 40.000 inwoners en is ook eene nijvere plaats. De knapen bezichtigden eene fraaie kerk, het mooi stadhuis met zijn kloeken toren en het standbeeld van *Carnot*, een Fransch generaal, die in 1814 de vernieling van St. Willebrord en Borgerhout verhoedde.

„Nu mogen we zeggen, dat we Antwerpen en voorsteden gezien hebben,” sprak vader op den terugweg.

„Antwerpen is schoon,” zei Alfred.

„Ja jongen. Er zijn nog wel merkwaardige gebouwen, die een bezoek verdienen, zooals het Waterhuis van *Gilbert van Schoonbeke*, een ondernemend man, die in de 16e eeuw gansche wijken bouwde en eene waterleiding liet aanleggen om de brouwerijen van water te voorzien; dan noem ik nog het Maagdenhuis, vroeger eene soort van weeshuis, het Tolhuis, verscheidene kerken enz. Maar neefje, we hopen u nog wel eens tot gast te hebben”.

„Gaarne, oom!”

„Antwerpen is niet alleen eene stad van handel, maar ook van nijverheid. Er zijn sigarenfabrieken, stokerijen, brouwerijen, koek- en chocolade-fabrieken, suikerraffinaderijen, werven,¹⁾ houtzagerijen, diamantslijperijen enz.

„Oom, wat zijn diamantslijperijen?” vroeg Alfred.

„Zooals ge weet is diamant de naam van het kostbaarste edelgesteente, dat men vooral in Zuid-Afrika, Voor-Indië en Brazilië vindt. De voornaamste diamantvelden zijn die van Zuid-Afrika. (Kaapland, Oranjerivierkolonie en Transvaal). Hoofdzakelijk dient de diamant tot sieraad, wegens zijn prachtigen glans en schitterend kleurenspeel. Daar hij buitengewoon hard is, wordt hij ook gebruikt om andere edelgesteenten te polijsten, om te graveeren en om glas te snijden. In fijne uurwerken vindt men hem als steun voor de assen. De groote massa der diamanten,

1) Over deze nijverheidstakken wordt nader gesproken.

die hier bewerkt worden, komt uit Zuid-Afrika. Alle groote mijnen, eene uitgezonderd, behoort aan eene maatschappij „De Beers-Mijnen”, die de steenen te Londen op de markt brengt, waar de fabrikanten ze gaan koopen. De diamantindustrie wordt in betrekkelijk weinig plaatsen uitgeoefend, 't meest in Amsterdam, dan in Antwerpen.

De ruwe diamant moet een regelmatigigen vorm verkrijgen. Vroeger, kon men hem wel een weinig polijsten, tot in 1456 de Bruggeling *Lodewijk Bercken* de kunst uitvond hem met zijn eigen poeder te slijpen. De diamantbewerking bestaat uit snijden en slijpen, doch sommige steenen moeten vooraf gekloofd of gezaagd worden in kleinere stukken. Het snijden bestaat in het verwijderen van alle scherpe randen en punten. Het poeder, dat hierbij verkregen wordt, wordt opgevangen en later bij 't slijpen gebezigd. Stellen wij nu voor dat aan een diamant een aantal vlakken moeten geslepen worden. In hoofdzaak geschiedt dit zóó. Een man, de versteller, steekt den steen in een dop en bestrijkt hem met soldeersel, alleen het plekje, dat geslepen zal worden, vrij latend. De slijper zit voor een werktafel, molen genaamd, waarin eene ijzeren schijf snel ronddraait. Op deze schijf zit een mengsel van diamantpoeder en olijfolie. De steen wordt nu zóó bevestigd, dat het te slijpen plekje de schijf raakt. Is het geslepen, dan krijgt de versteller den steen terug. Deze maakt nu een ander plekje bloot en aldus gaat het voort tot de diamant al naar zijn vorm 24 of 58 geslepen vlakken of facetten heeft. De diamantslijpers verdienen een goed loon. Deze nijverheid bloeide eerst in Brugge, daarna in Antwerpen. Na het verval onzer stad, in de 17e eeuw, werd ze naar Amsterdam overgebracht, maar nu verdienen ook weer duizenden inwoners onzer woonplaats hun brood in dit vak”. 1)

---

1) Gedeeltelijk getrokken uit Te Winkel's Encyclopedie.

OP REIS DOOR BELGIË

AARDRIJKSKUNDIG LEESBOEK

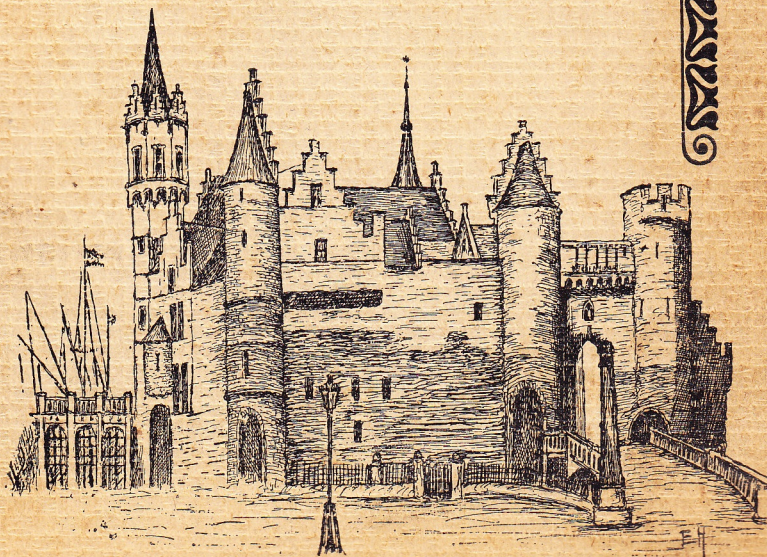
DOOR

A. HANS.

EERSTE DEELTJE.

ANTWERPEN, DE KEMPEN, DE BENEDENSCHELDE,
DE RUPELSTREEK.

OP REIS DOOR BELGIË

Aardrijkskundig Leesboek.

DOOR

A. HANS.

EERSTE DEELTJE.

Antwerpen — De Kempen — De beneden Schelde —
De Rupelstreek.

LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
- - - - ANTWERPEN - - - -